

УДК: 615.1.002.6:659.182;397.13:614.253

**РОЗПОДІЛЬНИЙ ТА ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ-РАНГОВИЙ АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ
МОНІТОРИНГУ ТЕЛЕРЕКЛАМИ ТОП-10 (ЛІКИ) ПЕРШОГО ПОРЯДКУ ЗА 2010-
2014 рр.**

Пономаренко М. С., доктор фармацевтичних наук, професор

Соловійов О. С., кандидат медичних наук

Національна медична академія післядипломної освіти імені П. Л.Шупика (Київ, Україна)

Резюме. Стаття присвячена питанням модернізації фармацевтичного права, зокрема, моніторингу телереклами лікарських засобів в Україні та встановлення порушень і їх запобігання.

Ключові слова: проектно-законодавча діяльність в фармації, реклама ліків.

Резюме. В статье рассмотрены вопросы рейтинг-рангового порядка ТОП-10 телерекламы лекарственных средств за 2010-2014 гг. Внесены предложения, дополнения, изменения к Закону Украины "О рекламе".

Ключевые слова: проектно-законодательная деятельность в фармации, реклама лекарств.

Summary. The paper is focused on the issues regarding Top-10 (drug) rating of medication television advertising for the period of 2010-2014. There have been introduced proposals, alternations and amendments to the Law of Ukraine "On Advertising".

Key words: pharmacy legislation, medications advertising.

Вступ. Законодавча проектна робота базується на рутинному аналізі процесів, подій, закономірностей, наслідків, що активно впливають на перспективу їх втілення у становленні фармацевтичного права за юридично-правовими стандартами ЄС [1–6; 10; 14–16; 18].

Отже, комплексне системне всебічне вивчення й науково-теоретичне обґрунтування на підставі доказової фармації є беззаперечним аргументом для внесення проектів законів та підзаконних актів фармацевтичного права в регулюванні соціально-орієнтованих проблем та унеможливлення появи фальсифікату продукції, сурогатної реклами лікарських засобів (ЛЗ) та фактів бізнес-схем шахрайства у сфері обігу ліків [4; 5; 7–9; 11; 17]. Відкрити, приховану загрозу для населення України становить майже не контрольований з боку держави телерекламний ринок лікарських засобів. Нами, разом з іншими вченими, практиками, органами фармацевтичного нагляду внесено й прийнято ряд рішучих заходів щодо захисту населення України від недобросовісного бізнес-рекламного свавілля з боку окремих учасників фармацевтичного та рекламного провадження [2; 5; 13; 19]. На даний час (2014 р.) нами запропоновано додатковий Перелік 38 найменувань ЛЗ, які потребують повної заборони у телефірі або внесення обов'язкової інформації щодо побічних дій та наслідків при вживанні дітьми т.п.

Слід підкреслити, що незважаючи на уже прийняту в Україні заборону окремих телерекламних медикаментозних продуктів, приладів та виробів медичного призначення (ВМП), ЛЗ, окрім телешоу. Однак, саме через телешоу, знаходить свою хибну нішу екзотична телереклама лікувально-терапевтичних "інноваційних" приладів. Зокрема 24.07.2014 р., у телешоу "Говорить Україна" одним "умільцем" з "професійною" майстерністю прямо рекламувався прилад, який акумулює сонячне та інше червоне світло і лікує усі хвороби, у тому числі онкозахворювання. На запитання спеціаліста-лікаря: чи є ліцензія, автор послався на якісь конференції та сумнівні докази. Отже, з огляду на таку екзотичну сурогатну приховану, замасковану телерекламу через "дозволені телешоу" протягуються недозволені прийоми у телерекламному бізнесі, що є суворим порушенням Закону "Про рекламу" [10; 11].

Основна частина. Мета – обґрунтувати та запропонувати концептуальні підходи реконструкції фармацевтичного права в Україні, адаптованого до вимог ЄС. Методологічною стратегією є емпіричні методи дослідження соціально-орієнтованих систем (структур) та у сукупності з їх компонентами. Стратегічною ж метою даного дослідження є встановлення

основних закономірностей, протиріч, адміністративно-правових порушень та використання аргументованих доказів для розробки нормативно-проектних пропозицій, адаптованих або гармонізованих до вимог та стандартів ЄС. У зв'язку з цим здійснено аналіз перманентного моніторингу телереклами лікарських засобів та інших виробів медичного призначення за 2004-2014 рр.

Результати поглибленого кількісного та якісного аналізу ТОП-10 груп лідерів телеринку ліків в Україні. Нами встановлені відхилення, порушення встановлені в бізнес-процесі, які були для нашого дослідження підставою для внесення змін до деяких законів не декоративного, а конкретного порядку, згідно до стандартів GMP, GDP, GPP ES.

Даний фрагмент нашого дослідження присвячено детальному вивченню та узагальненню визначених закономірностей, частоти та подовженості (тривалості, утримання телереклами окремих ЛЗ) впродовж 2011-2014 рр.

Особливий інтерес викликали дані спостереження та різкі упереджені практичні заходи, реакції, відгуки рекламодавців під час публічних обговорень законопроектів (внесення змін, доповнень) щодо посилення вимог або заборони реклами ліків. З цією метою нами застосовані різні (багаточисленні) методологічні версії збирання, накопичування, обробки та аналізу результатів моніторингу телереклами, у даному випадку, окремо, у парному порівнянні та у підсумковому форматі за 2011-2014 рр.

Деякі дані параметричного аналізу телерекламного процесу, об'ємів, специфіки нами було уже висвітлено у професійних виданнях. Однак, нижченаведені дані експериментального дослідження є фінальними і найбільш результативними, з точки зору сприйняття підсумкового аналітичного матеріалу наукової праці. Так, за 2010-2014 рр. на підставі власних результатів суцільного моніторингу протягом 642 год. загального телеэфірного часу, 7929 одиниць загальних спостережень (рекламний коридор) визначено 267 позицій телереклами ліків.

За результатами аналізу парних показників проведено аналіз телереклами (у зимову пору 2011 р.), та увесь масив проведеного дослідження за 2011 р. (табл. 1).

Таблиця 1

УЗАГАЛЬНЕНИЙ АНАЛІЗ РЕЙТИНГ-РАНГОВОГО РОЗПОДІЛУ ТОП-10 ПЕРШОГО РЯДУ НА ПРОТЯЗІ 2011 р.

№ пп	Найменування лікарського засобу	Абетк. №	К-сть згадувань	Рейтинг група	Ранговий ряд	
					Σ	
ТОП-10 група першого рівня (1-10)						
1	Колдрекс	121	70	1	70	2
2	ТераФлю	236	56	2	56	3
3	Еспумізан	88	46	3	46	4
4	Мілістан	145	45	4	45	5
5	Мезим форте	144	42	5	42	6
6	Солпадеїн	222	41	6	41	7
7	Хагіс	263	38	7	38	8
8	Амізон	12	37	8	37	9
9	Вітапрост	39	36	9	108	1
10	Ессенціале	89	36	9		
11	Контрактубекс	124	36	9		
12	Флавомед	257	35	10	35	10
	Всього	12	518	12	518	10

Як видно з табл. 1, до рейтинг-ряду ТОП-10 входить 12 лікарських засобів (всього 152 ЛЗ із 267 препаратів). Одноосібними лідерами в ранговому ряді є дев'ять препаратів: Колдрекс, Трафлю, Еспумізан, Мілістан, Мезим, Солпадеїн, Хагіс, Амізон та Флавомед – 10 ранг-місце.

Узагальнені результати ТОП-10 за 2011 р. за розподілом на рейтинг-групи 152 препаратів наведено у табл. 2.

Таблиця 2

АНАЛІТИЧНИЙ РЯД РЕЙТИНГ-РАНГОВОГО РЯДУ РОЗПОДІЛУ ТЕЛЕРЕКЛАМНОЇ АКТИВНОСТІ ПРЕЗЕНТАЦІЇ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ ЗА 2011 р. (152 з 267 НАЙМ.)

Рейтинг-крок за окремим кластером	Кількість найменувань в кластерній групі	Кількість виходів в ефір	% до 2274 виходів
ТОП-10 (1-10)	12	518	22,8
ТОП-10 (11-20)	22	563	24,8
ТОП-10 (21-30)	37	616	27,0
ТОП-10 (31-40)	81	577	25,4
Всього	152	2274	100,0

Узагальнений якісний відносний показник аналізу рейтинг-рангового розподілу кластерних груп за 2011 р. показав, що перша ТОП-10 (1-10), а саме 12 ЛЗ, які входять до неї, має телерекламну нішу, що складає 22,8 % (518 з 2274); ТОП-10 другого, третього та четвертого пріоритетного порядку 24,8 %, 27,0 %, 25,4 % (відповідно).

Одночасно, як зазначалося, слід співставити показники активності (кратності, частоти повторень т.п.) у грудні 2011 р. та початку 2012 р. (після заяви щодо посилення рекламних вимог та можливої заборони телереклами ЛЗ в Україні) (табл. 1-3).

Таблиця 3

РАНГОВИЙ (РЕЙТИНГОВИЙ) РЯД РОЗПОДІЛУ ТОП-10 АКТИВНОСТІ ТЕЛЕРЕКЛАМИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ У ГРУДНІ 2011 р. (ICTV, ПЕРШИЙ (М), СТБ, INTER)

Рейтинго-вий ряд	Найменування лікарського засобу (кластерної групи)	Кількість згадувань у телерекламі	Ранговий ряд (місце)		
			ЛЗ	кластери	
				∑	ряд
1	2	3	4	5	6
1	<i>Колдрекс (найт. Англ.)</i>	16	1	16	7
2	<i>Солмадеін (Інд., Ісп., Ірл.)</i>	15	2	15	8
3	Інфлюцид	14	3	28	5
4	Синуфорте (д)	14			
5	Доктор МОМ	11	4	55	1
6	Комбігріп	11			
7	Презерватив	11			
8	ТераФлю	11			
9	Целебіс	11			
10	<i>Кальцемін кінд. (США)</i>	10	5	10	9
11	Арбідол	9	6	9	10
12	Дуфалак	8	7	48	2
13	Котекс	8			
14	<i>Назол бебі (Італ.)</i>	8			
15	<i>Панадол бебі (Франц.)</i>	8			
16	Фестал	8			
17	Центрум	8			
18	Контрактубекс	7			
19	Ламізил	7			
20	Санорин	7			

21	Гепабене	6			
22	Еспумізан	6			
23	<i>Отривін (Швейц.)</i>	6			
24	Проспан	6	9	42	3
25	Тонзілотрен (д)	6			
26	Феністил	6			
27	Цетрин (д)	6			
28	Амбробене (д)	5	10	40	4
29	<i>АЦЦ (Нім.)</i>	5			
30	Біфі-фарм	5			
31	<i>Вітапрост</i>	5			
32	Вольтарен	5			
33	Ефкабал (д)	5			
34	Мезим	5			
35	Піносол (д)	5			
Всього	Найменувань ЛЗ	ТОП-10	35	284	
	Загальна кількість	∑	64	361	
		%	54,7		78,9
	Телеэфір	год.	64		
сек.		230400			

Як видно з табл.3, одноосібне рангове місце у рейтинг-групі ТОП-10 серед 35 лікарських засобів за 64 години спостережень, складала за відповідним пріоритетним порядком – перші 3 місця рангового ряду: Колдрекс (1), Солпадеїн (2), Інфлюцид та Синуфорте (3). Четверта кластерна рейтинг-група включає 5 препаратів: Доктор МОМ, Комбігрип, Презервативи, ТраФлю, Целебіс. Відповідно 5 та 6 одноосібне місце у ранговому ряді займають: Кальцемін та Арбідол. До сьомої кластерної групи пріоритетного ряду відноситься – 6 препаратів, 8-ї групи – 3, 9-ї – 7 та 10-ї групи – 6 лікарських засобів.

Даний фрагментарний аналіз ТОП-10 за грудень, як зазначалося окремо, взято виключно для співставлення телереклами на зміні активності (зниження, зростання) обсягів минулого та майбутнього року за аналогічний період та типічну (зимну) пору (сезонність) року (табл. 4; 5).

Таблиця 4

РАНГОВИЙ (РЕЙТИНГОВИЙ) РЯД РОЗПОДІЛУ ТОП-10 АКТИВНОСТІ ТЕЛЕРЕКЛАМИ
ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ У 2012 р.

(ICTV, Перший (М), СТБ,) INTER: січень-квітень 2012 р.)

Рейтинго-вий ряд	Найменування лікарського засобу (кластерної групи)	Кількість згадувань у телерек-ламі	Ранговий ряд (місце)		
			ЛЗ	кластери	
				∑	ряд
1	2	3	4	5	6
1	<i>Колдрекс (найт. Англ.)</i>	20	1	20	8
2	Еспумізан (д)	17	2	17	9
3	Імет	14	3	28	5
4	<i>Панадол бебі (дит. Франц.)</i>	14			
5	Зоверакс	12	4	48	2
6	Пумпан	12			
7	Хагіс	12			
8	Дермалекс (д)	12			
9	Алкаклін	10	5	40	4
10	Аміксин	10			
11	Апізартрон	10			
12	Інфлюцид	10			

Продовження таблиці 4

13	Диклак-гель	9	6	54	1	
14	Корвалтаб (Укр.)	9				
15	Лазолван	9				
16	Медихронал	9				
17	Мезим	9				
18	ТераФлю	9				
19	Амізон	8	7	24	6	
20	Зинерит	8				
21	Презерватив	8				
22	Кальцій Д ₃ нікомед	7	8	21	7	
23	Отривін	7				
24	Синуфорте (д)	7				
25	АЦЦ (Нім.)	6	9	42	3	
26	Гербіон	6				
27	Евказолін	6				
28	Кардіомагніл (д)	6				
29	Спазмалгон	6				
30	Супрадин	6				
31	Флавомед (д)	6				
32	Афлубін	5	10	40	4	
33	Вітрум (США)	5				
34	Вольтарен	5				
35	Назол бебі (Італ.)	5				
36	Солпадеін (Інд., Ісп., Ірл.)	5				
37	Фастум-гель	5				
38	Феністил	5				
39	Фестал	5				
Всього	Найменувань ЛЗ	ТОП-10: 39	334	10	483	10
	Загальна кількість	∑ 483	483	90	483	
		% (39 до 90)		43,3		69,2
	Телеефір	год.		64		
сек.			230400			

Доречно відмітити загальну тенденцію щодо різкого падіння й активності телереклами лікарських засобів у січні 2012 року на усіх телеканалах України. Саме у цей період на засіданні Верховної ради України обговорювався Закон України "Про рекламу" та доповнення в основне тіло закону суттєвих змін щодо рекламування лікарських засобів, надання (заборона) фармацевтичних, медичних (парафармацевтичних, парамедичних) послуг через телебачення, а також телеефірної діяльності за участі екстрасенсів, віщувальників, чаклунів т.п. Усе це відгукнулось на активність телереклами у січні-квітні 2012 р. Однак, у другому півріччі телерекламна активність відновила і досягла до ще більших обсягів (табл. 4; 5).

Таблиця 5

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ЯКІСНИХ ПОКАЗНИКІВ ТОП-10
грудня 2011 р. та початку 2012 р.

Роки	Найменування ЛЗ	Кількість виходів	Кратність	% до повного 2011 р.
2011 (грудень)	35	284	8,1	56,6
2012	39	334	8,6	60,1
2011 (повний 2011 р.)	152	2274	14,3	вище на 166,3
2013	19	368	19,4	% до 2012 р. на 239,5
2014	24	456	19,0	97,9 до 2013

Для дотримання однорідності порівняльних парних показників у часі, нами, як у грудні 2011 р., так і на протязі січня – квітня моніторинг за обсягом спостережень складав – 64 години. Одноосібними лідерами 1–3 місць рангового ряду були: Колдрекс, Еспумізан, Імет, Панадол.

За уже відомих причин, що зазначалося раніше, у грудні 2011 р. та січні – квітні 2012 р. активність телереклами ліків різко знизилася і склала 56,6 % – 60,1 % від показника кратності виходів за повний 2011 р.

Вивчення рейтинг-рангового аналізу результатів згрупованих ТОП-10 у 2013 р. зосереджено було на вивченні активності телереклами переважно у теплу пору року (табл. 6).

Таблиця 6

РАНГОВИЙ (РЕЙТИНГОВИЙ) РЯД РОЗПОДІЛУ ТОП-10 АКТИВНОСТІ
ТЕЛЕРЕКЛАМИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ У 2013 р.
(січень, квітень-липень, вересень 2013 р.: INTER, УКРАЇНА, НТВ, 1+1, СТБ, ICTV)

Рейтин- говий ряд	Найменування лікарського засобу (кластерної групи)		Кількість згадувань у телерекламі	Ранговий ряд (місце)		
				ЛЗ	кластери	
					Σ	гр. ЛЗ
1	Нурофен дит. (Грец.)		49	1	49	2
2	Медихронал (Д)		34	2	34	5
3	Комбіспазм		24	3	48	3
4	Солпадеїн (Ірл., Ісп.)		24			
5	Цитрамон (Д)		23	4	23	9
6	Но-шпа		20	5	40	4
7	Фармадол		20			
8	Феністил		19	6	19	10
9	Екзодерил		16	7	32	6
10	Колдрекс найт. юніор (Англ., Ісп.)		16			
11	АЦЦ (Нім.)		15	8	30	7
12	Еспумізан L (д)		15			
13	Диклак-гель		14	9	28	7
14	Пантестин (Д)		14			
15	Гентос (Австр.)		13	10	65	1
16	Ессенціале форте Н		13			
17	Ламікон		13			
18	Мезим (д)		13			
19	Нокспрей бебі актив (Укр.)		13			
Всього	Найменувань ЛЗ		ТОП-10: 19	10	368	10
	Загальна кількість		Σ 945	128	945	
			% (19 до 128)		38,9	
	Телеефір		год.	192		
сек.			691200			

Лідерами 3-х рангових місць ТОП-10 у 2013 р. стали: Нурофен, Медихронал, Комбіспазм, Солпадеїн. У подальшому спостерігається вразлива відмінність ТОП-лідер групи в зимову та літню пору року за номенклатурою, а також змістовна відмінність груп 2012–2013 рр.

Пріоритетний розподіл рейтинг-рангового аналізу ТОП-10 за 2014 р. показав, що 1–3 рінг-місце посідають: Трафлю, Інцена, Елевіт, Фіналгон (табл. 7).

Як видно з табл. 7, у 2014 р. кількість презентованих ТОП-10 збільшилося на 126,3 % (+Δ 26,3% або 24 та 19 найм. ТОП-10, відповідно). Разом з тим, активність (кратність повторів виходу в телеефір) фактично має однакові числові значення 19,0 та 19,4, відповідно.

Перехід на сучасну систему промоції лікарських засобів та її телерекламного супроводу, міжнародної, національної практики потребує суцільного моніторингу телереклами ліків та

парафармацевтичної продукції, яка під неї імітується. Суцільні спостереження телереклами вченими НАМПО імені П.Л.Шупика з 2004 по 2011 рр. дають можливість провести порівняльний аналіз та співставити з 2011–2014 рр.

Таблиця 7

РАНГОВИЙ (РЕЙТИНГОВИЙ) РЯД РОЗПОДІЛУ ТОП-10 АКТИВНОСТІ
ТЕЛЕРЕКЛАМИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ У 2014 р.
(ICTV, INTER, НТН, СТБ, УКРАЇНА: лютий 2014 р.)

Рейтин- говий ряд	Найменування лікарського засобу (кластерної групи)	Кількість виходів		Рангове місце	
		ЛЗ	гр. ЛЗ (рейтинг)	ЛЗ (ранг)	гр. ЛЗ (ранг)
1	ТераФлю екстра	27	27	1	6
2	Інцена	26	26	2	7
3	Елевіт	23	46	3	4
4	Фіналгон (д)	23			
5	Вольтарен емульгель	22	22	4	8
6	Кардіомагніл	21	21	5	9
7	АЦЦ (Нім.)	20	40	6	5
8	Урохолум	20			
9	Терафлекс	19	19	7	10
10	Долобене	18	90	8	1
11	Кватрекс	18			
12	Лазолван	18			
13	Магне В ₆ преміум	18			
14	Ново-Пасит	18			
15	Аспірин кардіо	17	85	9	2
16	Ессенціале форте Н	17			
17	Лінекс	17			
18	Но-шпа	17			
19	Отривін (Швейц.)	17			
20	Декатилен	16	80	10	3
21	Кальцемін адванс	16			
22	Копацил	16			
23	Лавомакс	16			
24	Нокспрей бебі (Укр.)	16			
Всього	Найменувань ЛЗ	ТОП-10: 24	456		
	Загальна к-сть виходів 967	∑	967		
		%	24,%	47,2	
	Об'єм теле-ефірного часу	год.	160		
	сек.	576000			

Отже, на заключному етапі проведено підсумковий аналіз лідерів рейтинг-рангового розподілу на протязі 2004–2014 рр. як за сукупним показником (вертикальною строкою), так і за 2004–2007 рр. (у сукупності за цей часовий період), так і за кожен рік (2011, 2012, 2013, 2014) окремо. Перелік рейтинг-груп та рейтингового ряду (місць) наведено у табл. 8.

Підібрані методи аналізу за якими здійснено обробку підсумкового результату, на відміну від попереднього дослідження дозволив, за єдиним уніфікованим критерієм (константою), визначити лінійний ранговий ряд ТОП–10 (1–10) та одноосібний розподіл місць пріоритетного (рангового) ряду (табл. 9).

Слід відмітити, що виділеним фоном (табл. 9) Колдрекс (д); Нурофен (д); Солпадеїн (д); - це лікарські засоби для дітей, реклама яких була заборонена. Літера ("д") – означає участь дітей

у телерекламі ліків. Одночасно слід відмітити що з ТОП-10 за 2004-2014 рр. усього 8 з 12 лідерів ЛЗ (66,7%) на телерекламну панель виставлялися діти.

Таблиця 8

РЕЗУЛЬТАТИ ПІДСУМКОВОГО РЕЙТИНГ-РАНГОВОГО АНАЛІЗУ ТОП-10
ТЕЛЕРЕКЛАМИ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ
(70 з 267) за 2004–2014 рр.

№ пп	Найменування лікарського засобу	Роки у т.ч.					К-сть ЛЗ серед лідерів	Рей- тинг	Місце
		2004- 2007	2011	2012	2013	2014			
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
1	Колдрекс	1	1	1	7		4	2,5	1
2	Еспумізан	2	3	2	8		5	3,75	2
3	Імет			3					16
4	Панадол			3					31
5	Зоверакс			4					47
6	Пумпан	10		4			8	4,00	9
7	Хагіс		7	4			2	5,50	14
8	Дермалекс			4					65
9	Алкапрім			5					69
10	Аміксин			5					30
11	Апізартрон			5					11
12	Інфлюцид			5					39
13	Диклак-гель			6	9		2	7,50	14
14	Корвалтаб			6					57
15	Лазолван			6		8	2	7,00	12
16	Медихронал			6	2		2	4,00	39
17	Мезим	4	5	6	10		7	6,25	4
18	ТераФлю	5	2	6		1	6	3,50	5
19	Амізон		8	7			2	7,50	21
20	Зінерит			7					59
21	Презерватив			7					32
22	Кальцій Д ₃ нікомед			8					36
23	Отривін			8			9		19
24	Синуфорте			8					23
25	АЦЦ			9	8	6	3	7,67	22
26	Гербіон			9					31
27	Евказолін			9					43
28	Кардіомагніл			9		5	2	7,00	20
29	Спазмалгон			9					56
30	Супрадин			9					39
31	Флавомед			9					22
32	Афлубін	6		10			5	8,00	6
33	Вітрум			10					71
34	Вольтарен			10		4	2	7,00	38
35	Назол			10					62
36	Солпадеін	3		10	3		5	5,33	3
37	Фастум-гель		6	10			2	8,00	28
38	Феністил			10	6		2	8,00	49
39	Фестал			10					37
40	Мілістан		4						18
41	Вітапрост		9						15
42	Ессенціале		9		10	9	3	9,33	13
43	Контрактубекс		9						46

Продовження таблиці 8

44	Флавомед		10						22
45	Памперс бебі	7							7
46	Нурофен	8			1		5	4,50	8
47	Долобене-гель	9				8	5	8,50	9
48	Комбіспазм				3				54
49	Цитрамон				4				48
50	Но-шпа				5	9	2	7,00	27
51	Фармадол				5				60
52	Екзодерил				7				62
53	Пантестин				9				66
54	Гентокс				10				25
55	Ламікон				10				67
56	Нокспрей				10	10	2	10,0	51
57	Інцена					2			43
58	Елевіт						3		57
59	Фіналгон						3		68
60	Урохолум						6		53
61	Терафлекс						7		60
62	Кваттрекс						8		61
63	Магне В ₆ преміум						8		51
64	Ново-Пасит						8		41
65	Аспірин кардіо						9		55
66	Лінекс						9		30
67	Декатилен						10		39
68	Кальцемін адванс						10		35
69	Копацил						10		58
70	Лавомакс								
Всього	Найм.	7	9	15	13	9	9		53
	Вих.	55	73	269	120	62	579		
	%	9,5	12,6	46,5	20,7	10,7	100,0		

Таблиця 9

ЛІНІЙНИЙ РОЗПОДІЛ РАНГОВИХ МІСЦЬ В ТЕЛЕРЕКЛАМІ ЛІКАРСЬКИХ ЗАСОБІВ
ЗА 2004–2014 рр. (10 з 267)
(за виключення одноразових ТОП-10)

№ пп	Найменування лікарського засобу	Індекс активності повторів	Рангове місце ЛЗ	Країна виробник
1	Колдрекс (д)	2,50	1	Англія
2	ТераФлю	3,50	2	
3	Еспумізан (д)	3,75	3	
4	Медихронал	4,00	4	Україна
5	Пумпан (д)	6,00	4.1	
6	Нурофен (д)	4,50	5	Греція
7	Солпадеїн (д)	5,33	6	Інд., Ісп., Ірландія
8	Хагіс (д)	5,50	7	
9	Мезим (д)	6,25	9	
10	Но-шпа	7,00	10	Франція
11	Вольтарен	7,00	10.1	
12	Кардіомагніл (д)	7,00	10.2	
Середньозважений показник		5,19	12	

Зведений (підсумковий) аналіз (табл. 10) "призових" лідерів ТОП-10 за 2004-2014 рр. показав, що перших три місця у ранговому ряді ТОП-10 за 2004–2014 рр. є: Колдрекс, ТераФлю, Еспумізан. Щорічно проходить ротація лідерів, але впродовж 2011–2014 рр. Колдрекс та ТераФлю по чергово виходили на 1–2 місце пріоритетного ряду.

Таблиця 10

ЗВЕДЕНИЙ АНАЛІЗ "ПРИЗОВИХ" ЛІДЕРІВ (1-3 рангових місць) ТОП-10 ПЕРШОГО РЯДУ ЗА 2004-2014 рр. (10 ЛЗ із 267 ЛЗ)

Найменування лікарського засобу ТОП-10, 3-х місця рангового ряду першого рівня (1-10)				
2004-2014 рр.	2011 р.	2012 р.	2013 р.	2014 р.
Колдрекс ТераФлю Еспумізан	Колдрекс – 1 ТераФлю – 2 Еспумізан – 3 (152 з 267 за рік) Колдрекс – 1 Солпадеїн – 2 Інфлюцид – 3 Синуфорте – 3	Колдрекс – 1 Еспумізан – 2 Імет – 3 Панадол – 3	Нурофен – 1 Медихронал – 2 Комбіспазм – 3 Солпадеїн – 3	ТераФлю – 1 Інцена – 2 Елевіт – 3 Фіналгон – 3

Висновки

Проведено поглиблений аналіз результатів суцільного моніторингу телереклами ТОП-груп лікарських засобів протягом 2011–2014 рр., у порівнянні з 2004 р. Доведено, що впродовж 10 років телереклами ТОП-10 визначена лідер-група за назвою лікарських засобів, яка має стійку присутність на телерекламному ринку. До такої групи лідерів ЛЗ перших "призових" місць у ранговому пріоритетному ряді відносяться: Колдрекс, ТераФлю, Еспумізан.

Література

1. Борецька О. Б. Організаційно-методичні засади створення та діяльності клініко-фармацевтичної служби в аптечних закладах України: автореф. дис. канд. фармац. наук: 15.00.01 / О. Б. Борецька. – Львів, 2013. – 24 с.
2. Куталиев А. // Эффективность рекламы: 2-е издание. – М.: Изд-во Эксмо, 2006. – 416 с.
3. Майдан стояв не за наркоторгівлю // Ваше здоров'я. – 2014. – № 18–19. – С. 5.
4. Нагорна О. О. Резолюція третьої науково-практичної конференції "Безпека та науково-правовий супровід лікарських засобів: від розробки до медичного застосування" / О. О. Нагорна, О. В. Матвеев // Ваше здоров'я. – 2013. – № 45-46. – С. 23.
5. Неробеев В. Д. Бизнес-схемы мошенничества в медицине и фармации / В. Д. Неробеев, Д. В. Неробеев // Новости медиц. и фармац. в Украине. – 2013. – № 8. – С. 24–26.
6. Основи про охорону здоров'я: Закон України // Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 4, ст. 19 із змінами.
7. Пономаренко М. С. Небезпечний пиво-горілчаний СПРУТ (система просування й реклами українських товарів) у телерекламному просторі – реальна загроза здоров'ю народу України / М. С. Пономаренко, Г. В. Загорій, О. М. Тернова [та ін.] // Фармац. журн. – 2013. – № 1. – С. 3–7.
8. Пономаренко М. С. Рекламний тероризм. Параметричний, парафармацевтичний та пиво-горілчаний телеефірний спрут – реальна загроза здоров'ю української нації / М. С. Пономаренко // Ваше здоров'я. – 2012. – № 2. – С. 11.
9. Постанова Головного державного санітарного лікаря від 1 грудня 1997 р. № 62 "Про введення в дію Державних гігієнічних нормативів "Норми радіаційної безпеки України (НРБУ-97)". – [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mozdocs.kiev.ua/view.php?id=852>.
10. Про внесення змін до Основ законодавства України про охорону здоров'я щодо встановлення обмежень під час провадження керівниками та працівниками лікувально-профілактичних і фармацевтичних (аптечних) закладів професійної діяльності. Закон України від 04.07.2012 р. № 5036-VI. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.apteka.ua/article/153607

Повний список літератури знаходиться в редакції.